Sborník vědeckých prací Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava
Řada hornicko-geologická
Volume L (2004), No.1, p. 1-8, ISSN 0474-8476

Zdeněk VAŠÍČEK*

PADESÁTILETÁ HISTORIE SBORNÍKU VĚDECKÝCH PRACÍ VYSOKÉ ŠKOLY BÁŇSKÉ V OSTRAVĚ NA HORNICKO-GEOLOGICKÉ FAKULTĚ

FIFTY YEARS´ HISTORY OF THE TRANSACTIONS OF THE VŠB – TECHNICAL UNIVERSITY OSTRAVA AT THE FACULTY OF MINING AND GEOLOGY

Abstrakt

Před padesáti léty vyšlo první číslo prvého ročníku odborného časopisu pedagogických a vědecko-výzkumných pracovníků Vysoké školy báňské v Ostravě pod názvem Sborník vědeckých prací Vysoké školy báňské v Ostravě. Tento Sborník vychází v plynulé řadě už padesát let, takže v letošním roce 2004 právě vychází první číslo jubilejního 50. ročníku. V průběhu padesáti let prošel Sborník řadou změn. O těch nejpodstatnějších se pokouší informovat předložený příspěvek. Prvých 11 ročníků vycházelo jako časopis celoškolského rozsahu. Pod jednotlivými příspěvky však vždy bylo uvedeno odborné zaměření, kam článek patří. Ve 12. ročníku se Sborník rozdělil do samostatných řad odborně orientovaných na tehdejší fakulty. Sborník stejně jako v počáteční etapě řídila celoškolská redakční rada. Hornicko-geologické fakultě připadla řada hornicko-geologická. Jednotlivá čísla recenzovaných příspěvků v řadě hornicko-geologické byla obvykle tématicky sdružována do čísel s obsahem převážně hornickým a do čísel s geologickou orientací. Po poklesu publikační aktivity kolem roku 1995 se na konci roku 1997 formuje nová, pouze fakultní, výkonná redakční rada, která zahajuje novou etapu v edici řady hornicko-geologické. Časopis uvedené řady dostává nový formát, nový přebal a též současný název Sborník vědeckých prací VŠB – Technické univerzity Ostrava. Vedle rozsahem kratších příspěvků řádné řady se jako nová zavádí řada monografická, umožňující uveřejňovat obsáhlejší, tématicky zaměřené práce, vyžadované pro profesorská řízení, stejně tak jako výstupy vědeckých grantů, řešených na hornicko-geologické fakultě.

Abstract

Fifty years ago the first issue of the first volume of a professional journal of pedagogical and research workers of Vysoká škola báňská (Institute of Mining and Metallurgy of Ostrava), present VŠB – Technical University of Ostrava, was published under the title „Transactions of the VŠB in Ostrava“. The Transactions have already been published continuously for fifty years. Thus this year (2004) it is just the 50th anniversary volume that appears. In the course of the fifty years history the Transactions have undergone many changes. The most significant of them are mentioned in the submitted contribution. The first 11 volumes were issued as university-wide journals; after particular contributions were, however, always presented the branch of science to which those contributions belonged. In the 12th volume, the Transactions were divided into separate specialised series representing the faculties. Similarly to the first volumes, the Transactions were still run by the University Editorial Board. The Faculty of Mining and Geology issued the Mining and Geological Series. Specific issues of the reviewed journal in the Mining and Geological Series were usually divided into issues having prevailingly mining contents and those orientated towards geology. After declining publishing activity in the year 1995, at the end of the year 1997 a new, purely Faculty's Executive Editorial Board was established that launched a new era in the edition of the Mining and Geological Series. The journal of the Mining and Geological Series got a new format, a new wrapper and also the present title „Transactions of the VŠB – Technical University of Ostrava“. In addition to rather short contributions of the ordinary series, a new monographic series is being introduced that enables the publishing of extensive results required for procedures for the appointment of professors and also the outcomes of research grant project dealt with the staff of the Faculty of Mining and Geology.

* Prof. Ing., DrSc., Institut geologického inženýrství hornicko-geologické fakulty VŠB, tř. 17. listopadu 15, 708 33 Ostrava-Poruba, e-mail: zdenek.vasicek@vsb.cz

Key words: 50th anniversary of the Transactions of the VŠB – Technical University of Ostrava, Mining and Geological Series.

Úvod

V letošním roce vydáváme na hornicko-geologické fakultě jubilejní 50. ročník Sborníku vědeckých prací Vysoké školy báňské v Ostravě. První číslo prvého ročníku vyšlo jako celoškolské číslo v roce 1955. V tiráži prvého čísla se dočteme, že Sborník vydává Vysoká škola báňská, řídí profesor dr. J. Kokta, prorektor pro vědecko-výzkumnou činnost. Za odborný obsah článku odpovídají autoři. Nákladem vlastním. Tisk Ediční středisko VŠB. Vychází jako neperiodická publikace 3 až 4 krát do roka. Cena 15,- Kč za číslo.

Příspěvky prvního čísla (důsledně citované v originální podobě) jsou seřazeny v následující řadě:

1. Prof. Ing. Bohumil Kaňkovský, rektor Vysoké školy báňské: Na cestu Sborníku vědeckých prací Vysoké školy báňské v Ostravě.
2. Ing. Milan Kubišta: Čtvercová síť stavenišť velkodolů a hutí.
3. Prof. Ing. J. Teindl: Vliv moření pačků na povrch plechu a na výši cínového povlaku.
4. Ing. R. Kamenský, VŠB, Ing. A. Tognerová, NHKG: Vliv martensitické přeměny na grafitisaci oceli.
5. Prof. Dr. Ing. Vladislav Mydlarčík: Vrubový a dobový účinek na životnost strojních součástí.
6. Ing. M. Zezula: Použití klínu při navinování u bubnových těžních strojů.
7. Ing. Dr. Romuald Drlík: Námrazy na silnicích v ostravském kraji. (Dílčí terenní zpráva).
8. Doc. Dr. Václav Štěpánský: Několik analytických a synthetických studií algebraických ploch kubických.
9. Prof. Dr. Rudolf Jirkovský: Výzkum minerálních pramenů v Jeseníkách. (Dílčí terenní zpráva).
10. JUDr. Erik Cingr: Horní právo a ekonomika. (Dílčí studie).

První číslo má celkový rozsah přesně 100 stran. Je tištěno ve formátu tehdejších skript, tj. 147 x 203 mm. Příspěvky jsou v češtině, pravděpodobně nebyly recenzovány a zřejmě neexistovaly pokyny pro autory. Nasvědčuje tomu skutečnost, že některé příspěvky obsahují seznam literatury, který s výjimkou příspěvku prof. Teindla je veden dosti benevolentně a jiné nikoliv, dále, že za většinou příspěvků následuje dvojjazyčné resumé (vždy v ruštině a v němčině nebo angličtině), u zbylých žádné.

Vzhledem ke konkrétním informacím o předchůdci Sborníku vědeckých prací, o rozhodnutí založit vlastní odborný časopis školy, o postavení vysoké školy v širším kontextu v tehdejší společensko-politické situaci, považuji za vhodné doslovně citovat celý vstupní příspěvek tehdejšího rektora Vysoké školy báňské prof. Ing. B. Kaňkovského.

„Vědečtí pracovníci Vysoké školy báňské v Ostravě seznamovali interesovanou veřejnost s výsledky své činnosti rozptýleně v různých odborných a vědeckých časopisech. Je samozřejmé, že tím se jednak ztrácel na venek přehled o vědecké práci školy, takže mohl vzniknouti dojem neživotnosti školy jako vědecké dílny a jednak se při zadávání článků ke zveřejnění naráželo často na potíže, které autory od další publikační činnosti odrazovaly. Ryze vědecká pojednání nenacházela vždy místa v časopisech, jichž okruh čtenářů vyžadoval publikování článků s náplní přinášející spíše zkušenosti provozní, případně s úkolem popularisujícím. Rada Vysoké školy báňské po zvážení všech předpokladů a ve snaze povzbudit a dále rozvíjet vědeckou činnost hlavně v řadách nových pracovníků školy, rozhodla proto o vydání vlastního vědeckého sborníku. V historii stoleté Vysoké školy báňské je to poprvé, kdy se přistupuje k zveřejňování práce pracovníků školy v samostatném sborníku. V letech 1949 až 1951 měla sice VŠB také sborník, tento však vycházel jako příloha Přírodovědeckého sborníku ostravského kraje.

Není jistě náhodou, že myšlenka vydávání vlastního sborníku uskutečňuje se v jubilejním roce osvobození ČSR sovětskou armádou a v odstupu 10 let od přeložení VŠB z Příbramě do Ostravy. Nebývalý rozvoj školy, doprovázený stále více a více růstem tvůrčích sil na katedrách, si přímo vynucuje založení časopisu, který by svými vědecko-technickými pokrokovými myšlenkami úspěšně pomáhal zvyšovati úroveň hornicko-hutnické literatury. Je úmyslem školy vydávati časopis v nepravidelných intervalech jako sborník, jehož jednotlivé svazky budou obsahovati články s náplní příbuzných vědních oborů.

Thematika náplně článků sborníku nebude náhodná, tak jako nejsou náhodné problémy, které se na škole řeší. Plánovité řízení národního hospodářství staví vědu před řešení okamžitých i dlouhodobých výhledových problémů. Jsou to obtížné úkoly vědecko-technického a národohospodářského charakteru, o nichž je třeba psát, informovat a pomáhat tak průmyslu a hospodářství v překonávání překážek a v rychlé socialistické výstavbě. Sborník VŠB musí se státi šiřitelem nových pokrokových ideí v technice a přesvědčivě vyjadřovat poměr vědy a výroby v našem lidově-demokratickém státě.

Převod struktury československého hospodářství není ještě ukončen. Je třeba nepřetržitě propagovat nové pracovní methody, přecházet na socialistické technické myšlení, hledat nové a lepší cesty řešení úkolů při rovnoměrném plnění plánu. Zkrátka zvyšovat technickou úroveň naší výroby vědeckými methodami práce.

Posláním Sborníku VŠB bude pomáhati hospodářským a technickým pracovníkům v osvojování si vědeckých způsobů při řízení výroby v oborech těsně spjatých s hornictvím a hutnictvím, vychovávati vědecké pracovníky a specialisty, jímž se stane myšlenkovým východiskem při zvládání problémů výrobním procesem.

Je samozřejmé, že Sborník nezůstane uzavřen pracem vědeckých aspirantů a doktorantů, jakož i hodnotným příspěvkům studentských vědeckých kroužků i jednotlivců.

Sborník Vysoké školy báňské spolu s prvou vědeckou konferencí, pořádanou na podzim roku 1955, mají býti přesvědčivým výrazem aktivní pomoci vědy výrobě. Je přáním všech pracovníků, aby tyto dvě významné události v historii Vysoké školy báňské vytvořily pevný základ bohaté vědecké činnosti a přispěly k těsnému sepětí vědy s životem a potřebami společnosti“.

Sborník v letech 1955 – 1965

Sborník VŠB byl v letech 1955 až 1965 vydáván jako celoškolský časopis. Ve svých prvých jedenácti ročnících vyprodukoval celkem 60 časopiseckých čísel. S výjimkou slabšího prvého (dvě čísla) a třetího ročníku (tři čísla) se vydávalo obvykle 5 – 6 čísel ročně, když záměrem redakční rady bylo pravidelně vydávat 6 čísel v ročníku. Rekordním ročníkem byl 6. ročník, když v roce 1960 vyšlo celkem 9 čísel o celkovém rozsahu 1075 stran a 7. ročník (1961), kdy vyšlo 7 čísel.

Od druhého ročníku každý příspěvek má v záhlaví článku uvedeno základní odborné zaměření zařazením do jedné z následujících řad: řada hornictví, řada hutnictví, řada strojnictví, řada geologie, řada matematika, fyzika, chemie a řada inženýrská ekonomie a též pořadové číslo, ale podle příslušnosti a pořadí v řadě, nikoliv podle skutečného pořadí v jednotlivých číslech. Uspořádání článků působí dojmem nahodilosti.

Počínaje třetím ročníkem Sborník vydává Vysoká škola báňská ve Státním pedagogickém nakladatelství v Praze. Je to patrné na lepší kvalitě tisku, papíru a ve změněném formátu 170 x 240 mm. Pod názvem článku je též uvedeno datum, kdy byl rukopis předložen. Rovněž je zveřejněno složení celé redakční rady: prof. J. Kokta jako vedoucí redaktor, akad. prof. F. Čechura, prof. V. Šebesta, prof. J. Teindl, prof. B. Kořínek, K. Pavloušek a Dr. E. Cingr, výkonný redaktor. Náklad uvedeného, stejně jako následujících ročníků býval zpravidla 600 kusů. Od 5. ročníku (1959) nabývá Sborník nového černo-zeleného přebalu. Počínaje 7. ročníkem už jsou celá jednotlivá čísla v ročníku věnovaná výše uvedeným tématickým řadám. V 9. ročníku (1963) se poprvé objevuje řada hornicko-geologická, kterou od 10. ročníku časopisu až do r. 1965 doprovází pouze řada hutnická.

Sborník v letech 1966 - 1993

V roce 1966 (ve 12. ročníku) dochází k významné změně: dosud jednotný celoškolský časopis se dělí na 4 samostatné řady, kterými jsou řada hornicko-geologická, řada hutnická, řada strojnická a řada ekonomická. Redakční rada zůstává celoškolská, vedoucím redaktorem se i v následujících létech obvykle stává prorektor pro vědu a výzkum. Mění se dosavadní složení redakční rady. Vedoucím redaktorem je prof. Ing. Roman Šejnoha, DrSc., členy jsou prof. RNDr. O. Hajkr, DrSc., doc. Ing. R. Kühnel, CSc., doc. Ing. Z. Bůžek, CSc., doc. Ing. J. Dobrozemský, doc. Ing. L. Tomis, CSc. a A. Bichlerová jako výkonná redaktorka. Řada hornicko-geologická získává nový přebal, a to v barvě zelené. Český název časopisu na přebalu je doplněn též ruským názvem (Doklady Ostravskogo Gorno-Metallurgičeskogo Instituta, Serija gorno-geologičeskaja) a anglickým názvem (Transactions of the Institute of Mining and Metallurgy Ostrava, Mining and Geological Series). V řadě hornicko-geologické vycházejí ve 12. ročníku 2 regulérní čísla. Nejsou blíže rozlišená podle oborů zastoupených na fakultě. Nacházejí se v něm příspěvky např. z oblasti ekonomiky, jako je normování výkonu, účinnost prémií, z geologie příspěvky ze sféry biometrických metod, výzkumu produktivního karbonu, příspěvky k trvalé deformaci poklesových kotlin a též nomografická zobrazení vztahů od prof. Štěpánského, která pokračují i v několika dalších ročnících řady hornicko-geologické až do roku 1976.

13. ročník (1967) na hornicko-geologické fakultě je velmi obsáhlým ročníkem. Vedle 3 řádných čísel obsahujících příspěvky z nejrůznějších oborových směrů fakulty (mimo jiné rozmezí výbušnosti požárních plynů, petrografie uhlí OKR, přírodní podmínky vzniku důlních otřesů) vycházejí ještě 2 zvláštní čísla. První z nich je věnované příspěvkům 5. geologické konference o jesenické oblasti, která se konala 26.- 27. 9. 1966 na

hornicko-geologické fakultě. Druhé zvláštní číslo, jehož vědeckým redaktorem je prof. Dr. K. Beneš, je tématicky věnované srovnávací geologii planet. Celé číslo je cizojazyčné. Autoři 15 předložených příspěvků reprezentují několik světadílů. Toto zvláštní číslo bylo vydáno při příležitosti nadcházejícího 23. mezinárodního geologického kongresu, který byl zahájen a předčasně ukončen v Praze v srpnu r. 1968.

V roce 1968 vycházejí dvě řádná čísla (ročník 14), opět se značně různorodým obsahem. Lze z nich připomenout příspěvky z oblasti důlního větrání, průtrží plynů a uhlí na dole J. Šverma, nové poznatky v oboru podzemního zplynování uhlí v ČSSR a ve světě a též výsledky z výzkumu pseudokrasu v Beskydech.

V 15. ročníku (1969) se mění redakční rada Sborníku. Vedoucím redaktorem se stává doc. Ing. Z. Bůžek, CSc.; z hornicko-geologické fakulty jsou novými členy redakční rady prof. Ing. M. Vavro, DrSc. a doc. Ing. O. Kumpera, CSc. Novým členem redakce je též doc. Ing. L. Kuchař, CSc. Vyšla tři čísla, když poslední bylo vydáno až v roce 1971. První číslo je věnované výsledkům výzkumů fyzikálně-mechanických vlastností hornin, vlivům rychlosti postupu dobývání na tlakové a deformační projevy v porubu, otázkám projektování dolů. Zbylá dvě čísla jsou geologická. Najdeme zde informace o stopových prvcích rudních nerostů na ložisku Horní Benešov, uveřejnění výsledků pedagogů z VŠB, působících dočasně v Havaně, o základním geologickém výzkumu na Kubě aj. V 16. ročníku (1970) vyšlo jediné číslo hornicko-geologické řady s příspěvky zaměřenými na aplikaci matematických metod v hornictví. Vedoucím redaktorem, stejně jako v následujících dvou letech, je doc. Kuchař. Čísla 2 a 3 ze 17. ročníku (1971) vycházejí s ročním skluzem, stejně jako číslo 4 z 18. ročníku. Všechna tři čísla 17. ročníku jsou čistě geologická. V 18. ročníku (za rok 1972) vycházejí 4 čísla. Druhé číslo je věnováno zejména základních vědám. Pokračují zde příspěvky o nomogramech, z oblasti fyziky jsou uvedeny informace o tepelných parametrech karbonských hornin, o parametrech vysokofrekvenčního plazmatu a o rozprašování kapalných paliv. Ostatní čísla jsou geologická, zabývající se např. geologií spodního karbonu v Nízkém Jeseníku, dále věnovaná pestrým vrstvám v OKR, biostratigrafii slezské jednotky, geochemickému stanovení bóru, dalším výsledkům v oblasti geologie Kuby apod.

Rok 1973 (ročník 19) je provázen dalšími změnami ve složení redakce. Vedoucím redaktorem prvních dvou čísel je prof. Ing. S. Slovák, CSc. Členy jsou prof. Hajkr, doc. Kuchař, doc. Tomis, prof. Vavro, doc. Kumpera a A. Bichlerová. Novými členy jsou doc. Ing. J. Noskievič a doc. RSDr. M. Lazar. Poslední, tj. 3. číslo 19. ročníku vyšlo až v roce 1974. Novým vedoucím redaktorem je zde prof. Ing. O. Pejčoch, DrSc. První a třetí číslo je hornické. Jsou zde např. příspěvky věnované rozboru ukazatelů produktivity práce v důlním podniku, parametry pro výpočet výztuže dlouhých důlních děl aj. Druhé číslo je geologické. Je zde mimo jiné podáno využití teorie informací při studiu mnohokomponentních geologických objektů. Ve 20. ročníku (1974) jsou vydána celkem 4 čísla. Pouze první vyšlo v roce 1974, ostatní až v r. 1975. Dvě čísla jsou hornická, zabývající se např. hodnocením charakteru nadloží uhelných slojí a problematikou možností úpravy nerostných surovin. Geologická čísla jsou věnovaná především využití matematických metod v geologii. Podobně je tomu u 21. ročníku, když druhé číslo za rok 1976 vyšlo v r. 1977. Ve druhém, hornickém čísle ročníku nalezneme informace o mechanické anizotropii hornin, o triaxiálním výzkumu hornin apod. Dvě čísla, jedno geologické a druhé hornické, rovněž obsahuje 22. ročník. První vyšlo v r. 1977, druhé v r. 1978. Geologické číslo je tématicky velmi široké; jsou tu např. uvedeny koeficienty tektonické porušenosti uhelných slojí. V hornickém čísle je rozebírána hospodárnost v hornictví, kritická hloubka jako výsledek systémové analýzy důlního díla, jsou podány fyzikální otázky rozprašování kapalného paliva aj.

23. ročník opět mění vedoucího redaktora. Stává se jím prof. RNDr. M. Bajer, DrSc. V uvedeném a následujícím 24. ročníku vychází jen po jediném čísle s ročním až dvouročním zpožděním. Zmíněná čísla jsou geologická, uvádějící mimo jiné metody optimalizace ve vrtné technice, otázky diageneze některých sedimentárních hornin a problémy geologie OKR. Ve 25. ročníku (1979) vyšla dvě čísla – hornické a geologické. První v r. 1980, druhé až 1981. Hornické číslo je věnované recipročnímu publikování výsledků z hornictví v rámci vzájemné spolupráce hornických kateder s AGH v Krakově. Geologické číslo se zabývá faunistickými horizonty v OKR, tektonickými problémy východní části Českého masivu apod.

V roce 1979 zemřel prof. Bajer a novým vedoucím redaktorem se od ročníku 26 (v roce 1980) stává doc. Ing. A. Mučka, CSc. S výjimkou ročníku 30 (1984), kdy vyšla dvě čísla, všechny ostatní ročníky jsou až do roku 1989 (roč. 35) jednočíselné. V r. 1985 redakční radu doplňuje prof. JUDr. M. Svoboda. V uvedeném období čísla ročníků zpravidla vycházejí s jednoročním zpožděním. V deseti ročnících je vydáno 11 řádných čísel, 5 hornických, 5 geologických a jedno z tématikou základních věd na škole. Hornické číslo 30. ročníku uveřejňuje výsledky ze vzájemné spolupráce s Doněckým polytechnickým institutem především v oblasti geotechniky. Novinkou v hornicky zaměřených číslech jsou články zabývající se otázkami efektivní výuky fyziky a podklady k vedení laboratorních cvičení ve fyzice. V jediném čísle základních věd (ročník 34, 1988) jsou uvedeny výsledky z oblasti Mössbauerovy spektroskopie. Stránkově rozsáhlý text s povahou skript zde představuje série 5 příspěvků M. Řeháka z deskriptivní geometrie: Dvojsíťové promítání s redukovanou bází. Široké spektrum v jediném řádném čísle za rok 1989 (ročník 35) reprezentují příspěvky zaměřené geologicky

(faunistické a tufogenní horizonty v OKR, geologický a strukturní vývoj hornoslezské pánve, petrochemické výzkumy, geochemické zhodnocení hornin těšínitové asociace, klasifikace základních hydrogeochemických typů důlních vod aj.). Vedle prvního řádného čísla v roce 1989 vyšlo ještě zvláštní číslo pod názvem "Historie hornických tradic na Vysoké škole báňské v Ostravě a v Příbrami (1849 – 1989)". Redakční rada pod vedením prof. Mučky tehdy pracovala ve složení prof. Ing. O. Kumpera, DrSc., prof. Ing. J. Bilan, CSc., Ing. R. Kořínek, CSc., Ing. J. Chovanec a A. Bichlerová.

Sborník v letech 1990 - 1997

Ročník 36 (1990) podstatně mění složení redakční rady. Vedoucím redaktorem se stává prof. Ing. J. Elfmark, DrSc.; členové jsou prof. Ing. A. Baran, DrSc., prof. Ing. O. Kumpera, DrSc., doc. Ing. V. Strakoš, DrSc., doc. Ing. V. Santarius, CSc., doc. Ing. J. Polák, CSc., Ing. I. Schindler, CSc. a A. Bichlerová. V roce 1990 vychází jediné číslo hornicko-geologické řady s geologickým zaměřením. Uvádějí se zde výsledky povrchového geotermického měření v inženýrské geologii, poznatky o zlomové stavbě centrální části OKR, infračervená spektroskopie při stanovení vybraných minerálů v klastických sedimentech aj. V 37. ročníku (1991) vyšla dvě čísla. Počínaje druhým číslem je vedoucím redaktorem doc. Ing. V. Roubíček, CSc., členy prof. O. Kumpera, DrSc., prof. Ing. V. Strakoš, DrSc., Ing. I. Schindler, CSc., doc. Ing. J. Polák, CSc., doc. Ing. V. Srovnal, CSc., doc. Ing. M. Nejezchleba, CSc. a A. Bichlerová. Obě čísla z roku 1991 jsou věnovaná metodám výzkumu a fyzikálním vlastnostem některých materiálů a hornin, úpravnickým metodám, poznatkům o magnetickém poli planet a jejich satelitů, fytocenologickému a floristickému výzkumu vybraných sedimentačních nádrží v OKR atd. Ve 38. ročníku (1992) vyšlo jediné číslo, které vytisklo ediční středisko VŠB. Podobně je tomu v r. 1993, když 39. ročník vyšel s ročním zpožděním. Navíc se v tomto ročníku mění přebal z tmavě zelené barvy na světle zelenou. Dochází též k úpravě titulní strany. Nachází se zde malý znak VŠB a název Sborníku je oproti dřívějšku uveden už jen ve dvou jazycích, a to v češtině a v angličtině. Obě čísla v uvedených ročnících jsou zaměřena na geologii. Jsou v nich zveřejněny mapy mocností a prouhelnění čs. části hornoslezské pánve, slojová porušení v karvinském bloku OKR, typová analýza geofyzikálních dat, kinematika krkonošské střižné zóny a další.

Ročník 40 (1994) byl vydáván ve znamení pětistého výročí narození Georgia Agricoly. V roce 1994 pod záštitou tehdejších děkanů prof. Ing. C. Schejbala, CSc. a prof. Ing. P. Jelínka, CSc. bylo vydáno společné číslo hornicko-geologické fakulty a fakulty metalurgie a materiálového inženýrství. Všechny příspěvky jsou publikovány v angličtině nebo v němčině. Redakční rada pracuje ve složení: prof. Ing. S. Antonický, DrSc. – vedoucí redaktor a doc. Ing. P.Wolf, CSc., doc. Ing. R. Březina, CSc., doc. RNDr. J. Černohorský, CSc., doc. RNDr. J. Švec, CSC., doc. Ing. I. Schindler, CSc., prof. O. Kumpera, DrSc., A. Bichlerová a Ing. A. Ksandr. V názvu časopisu se poprvé uvádí nový název: Sborník vědeckých prací Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava.

V roce 1995 vychází pouze zvláštní číslo řady hornicko-geologické jako výroční zpráva hornicko-geologické fakulty za rok 1994. Zprávu podává děkan fakulty prof. Ing. C. Schejbal, CSc.

V roce 1996 (42. ročník) vychází jediné číslo řady hornicko-geologické. Celé je v angličtině a je rozděleno do dvou samostatných částí. V prvé části jsou uveřejněny kratší zprávy z řešení grantových projektů na institutu větrání a bezpečnosti práce HGF. Druhou část reprezentuje první profesorská monografie na hornicko-geologické fakultě od doc. Ing. P. Prokopa, CSc. nazvaná „Plynodajnost".

43. ročník (1997) provázejí další podstatné změny ve složení redakční rady. Vedoucím redaktorem je prof. Ing. J. Polák, CSc., členy jsou doc. Ing. R. Březina, CSc., doc. Dr. Ing. M. Pokorný, doc. RNDr. J. Švec, CSc., prof. Ing. P. Jelínek, CSc., A. Bichlerová a V. Otisková. V hornicko-geologické řadě vychází v r. 1997 jediné řádné číslo jen se 4 příspěvky s hornickou tématikou (např. teorie bezpečného větrání, rozložení napětí v horském masivu). Celé číslo je v angličtině. Tímto číslem končí pořadové číslování každého příspěvku v záhlaví. Poslední pořadové číslo v řadě hornicko-geologické má článek č. 1139. Vedle řádného čísla je v uvedeném roce vydáno ještě zvláštní číslo paleontologických příspěvků věnovaných nedožitým 75. narozeninám prof. RNDr. Bohuslava Růžičky, CSc. Zvláštní číslo oproti dosavadním zvyklostem vychází ve formátu A4.

Sborník od roku 1998

Ročník 44 (1998) vychází ve formátu A4 a oproti předchozím ročníkům v poněkud změněném odstínu světle zelené barvy. Tento ročník představuje novou etapu ve vydávání Sborníku v řadě hornicko-geologické.

Z podnětu děkana fakulty prof. Ing. C. Schejbala, CSc. byla vytvořena na fakultě výkonná redakční rada, která od r. 1998 řídí vydávání časopisu ve fakultní režii. Její složení bylo následující: Dr. h. c. prof. Ing. C. Schejbal, CSc. – vedoucí redaktor, členové prof. Ing. J. Grygárek, CSc., doc. Dr. Ing. V. Kebo, prof. Ing. J. Schenk, CSc., doc. Dr. Ing. M. Šenovský, doc. RNDr. J. Švec, CSc., prof. Ing. J. Vidlář, CSc., prof. Ing. Z. Vašíček, DrSc. – výkonný redaktor a R. Klimánková. V r. 1998 vycházejí dvě čísla vytištěná edičním střediskem VŠB. Na úvodní stránce prvního čísla tehdejší děkan fakulty stručně informuje:

„Po delší době hornicko-geologická fakulta Vysoké školy báňské – Technické univerzity Ostrava obnovuje vydávání svého Sborníku vědeckých prací, a to v poněkud upravené formě. Přistupujeme k tomuto kroku ze dvou důvodů. Jednak považujeme za svou povinnost pečovat o rozvoj vědních oborů obhospodařovaných fakultou šířením výsledků své vědecko-výzkumné práce, jednak chceme přispět i touto formou k blížícím se oslavám 150-letého výročí vzniku Báňské akademie v Příbrami, jejímž přímým pokračovatelem je naše fakulta “.

Interní redakční rada fakulty vydala pokyny pro autory, ve kterých se mimo jiné proklamuje snaha vydávat dvě až čtyři čísla ročně a též monografická čísla, a to v nové, samostatné monografické řadě. Řádná čísla mohou být zaměřena oborově. Monografická řada má umožňovat uveřejnění profesorských monografií požadovaných při profesorských řízeních a mimo to má umožnit též publikování rozsáhlejších vědecko-výzkumných výsledků z řešení grantů získaných především v České grantové agentuře.

První číslo ročníku 44 je všeobecné a hornické. Druhé číslo publikuje souhrnné výsledky monografického charakteru dosažené při řešení grantového úkolu GAČR prof. Schejbala a kol.: Vývoj systému pro ukládání a vyhodnocování údajů uhelných zdrojů a jeho využití pro analýzy využitelnosti těchto zdrojů po roce 2000. Na titulní straně se poprvé objevuje nový znak VŠB – Technické univerzity.

Počínaje 45. ročníkem (1999) řada hornicko-geologická nabývá nový černo-zelený přebal. V černém poli je rovněž umístěn nový znak VŠB – Technické univerzity. Časopis má formát A4 a je tištěn Sdružením požárního a bezpečnostního inženýrství. 45. ročník obsahuje 3 řádná čísla, zaměřená tématicky, poskytující prostor též odborníkům, kteří nejsou zaměstnanci fakulty. V prvém čísle se svými příspěvky představuje institut fyziky, ve druhém čísle institut bezpečnostního inženýrství. Třetí číslo je věnováno odborným příspěvkům jednoho z nových směrů institutu environmentálního inženýrství – vodohospodářství.

Ve 46. ročníku (2000) vycházejí tři čísla. První je všeobecného charakteru, když obsahuje příspěvky z oblasti všech odborných orientací na fakultě. Druhé číslo zabezpečil institut ekonomiky a systémů řízení, třetí číslo s většinou příspěvků zaměřených geologicky, doplněné o několik příspěvků z jiných oborů, připravil institut geologického inženýrství.

V roce 2001 se vytváří základ současné redakční rady, jejíž aktuální složení je následující: prof. Ing. J. Dvořáček, CSc. – vedoucí redaktor, doc. Ing. V. Hudeček, CSc., doc. Dr. Ing. V. Kebo, prof. Ing. J. Pištora, CSc., prof. Ing. P. Rybár, CSc., Dr. h. c. prof. Ing. C. Schejbal, CSc., prof. Ing. J. Schenk, CSc., prof. Ing. Z. Vašíček, DrSc., prof. Ing. J. Vidlář, CSc., doc. RNDr. F. Staněk, Ph.D. – výkonný redaktor a R. Klimánková. Ve 47. ročníku vyšla dvě všeobecná čísla. Vedle domácích odborníků se též častěji objevují příspěvky zahraničních autorů.

První číslo ročníku 48 (2002) je věnováno výsledkům z geologie a geoinformatiky. Druhé číslo je všeobecného zaměření. V r. 2003 (ročník 49) rovněž vycházejí dvě čísla všeobecného charakteru. V prvním čísle je mimo jiné uveden seznam všech projektů řešených na hornicko-geologické fakultě. Vedle řádných čísel v roce 2003 též vyšlo mimořádné číslo u příležitosti 4. paleontologického semináře konaného v červnu v geologickém pavilonu VŠB v Ostravě.

Novinkou řady hornicko-geologické od r. 1999 je nová neperiodická řada monograficky zaměřených čísel, ve které jsou publikovány rozsáhlé výsledky, které nelze zveřejnit v řádných číslech Sborníku ani ve většině jiných odborných časopisů, jejichž příspěvky jsou omezeny nízkým počtem stran. Rukopisy posuzují minimálně dva recenzenti.

V níže uvedeném seznamu 13 monografií vydaných do roku 2004 osm témat reprezentuje monografie pro profesorská řízení, pět uveřejňuje soubor výsledků z řešení úkolů získaných v České grantové agentuře (GAČR):

- Monografie 1 (1999). Lembák M.: Problematika racionálního využití průmyslových odpadů ve stavebnictví a při zakládání podzemních děl.
- Monografie 2 (1999). Kryl V.: Příspěvek k řešení bezpečnosti provozu strojů a zařízení na hnědouhelných lomech v oblastech s výskytem nezavalených dutin po hlubinné těžbě.

- Monografie 3 (2001). Honěk J. a kol.: Jihomoravský lignitový revír – komplexní studie (vytištěná forma a též CD-ROM). GAČR.
- Monografie 4 (2001). Fečko P.: Netradiční způsoby úpravy černouhelných kalů.
- Monografie 5 (2001). Schejbal C.: Matematické metody a postupy ložiskového průzkumu. GAČR.
- Monografie 6 (2002). Slivka V.: Průmyslové odpady a možnosti jejich využití jako druhotné suroviny pro sanaci po báňské činnosti.
- Monografie 7 (2002). Burý A.: Problematika tvorby simulačních modelů pro řízení systémů dopravy na uhelných hlubinných dolech.
- Monografie 8 (2003). Vašíček Z. a kol.: Biostratigrafie a litostratigrafie vybraných křídových vrstevních členů vnějších Západních Karpat. GAČR.
- Monografie 9 (2003). Schejbal C. a kol.: Automatizovaný systém pro rychlé hodnocení uhelných ložisek s použitím univerzálního systému zobrazení hornin, přechodných hornin a uhlí. GAČR.
- Monografie 10 (2003). Bujok P.: Vliv vrtného průzkumu, těžby a uskladňování kapalných a plynných uhlovodíků na životní prostředí.
- Monografie 11 (2003). Sivek M. a kol.: Atlas chemicko-technologických vlastností uhlí české části hornoslezské pánve. GAČR.
- Monografie 12 (2004). Hudeček V.: Příspěvek k řešení problematiky průtrží uhlí a plynů.
- Monografie 13 (2004). Adamus A.: Náchylnost slojí OKR k samovznícení.

Závěr

Padesátiletá historie odborného časopisu fakulty dokládá bohatou historii vědecko-výzkumného bádání na hornicko-geologické fakultě. Lze v ní sledovat vývoj prvních, pozdějších až současných snah, trendů a úsilí o publikování vědeckých výsledků pracovníků fakulty ve vlastním časopise a též postupný vývoj, rozsah a kvalitu vědecko-výzkumné práce na fakultě, zaměřené vždy především na potřeby a požadavky praxe, v závěrečné fázi na úkoly grantových agentur. Současný trend časopisu, který je vydáván v přijatelných edičních lhůtách, se promítá v bezprostředním publikování kratších, aktuálních grantových zpráv, ale též v uveřejňování komplexních a obsáhlých výsledků v samostatné monografické řadě. Je třeba připomenout, že náš časopis byl založen z podnětu významného vědce a vynikajícího pedagoga fakulty prof. RNDr. Jaroslava Kokty, CSc. Právě v letošním roce, při příležitosti výročí jeho 100. narozenin (* 1904), se na jeho počest bude na hornicko-geologické fakultě konat odborný geochemický seminář.

Celoškolské redakční rady měly vždy v čele vedoucího redaktora, kterým byl obvykle prorektor pro vědu a výzkum. Výkonným redaktorem byla dlouhodobě vedoucí edičního střediska A. Bichlerová. Odbornost a kvalitu příspěvků posuzovali recenzenti. Další zodpovědnou práci, spojenou s přípravou a vydáváním jednotlivých čísel samostatné řady hornicko-geologické, od konce sedmdesátých let dlouhodobě vykonávali tehdejší docenti, později profesoři M. Vavro (v číslech zaměřených hornicky) a O. Kumpera (v číslech orientovaných geologicky).

V první polovině posledního desítiletí minulého století na fakultě poklesly publikační aktivity v hornicko-geologické řadě. Určitý vydavatelský útlum operativně řešil tehdejší děkan hornicko-geologické fakulty prof. Ing. Schejbal tím, že z jeho podnětu byla vytvořena výkonná fakultní redakční rada, jejímiž členy byli zástupci všech institutů působících na fakultě. Vydávání časopisu zabezpečovala samotná fakulta. Příspěvky autorů a recenze jsou ovšem od té doby nehonorované. Velkorysý krok tehdy představovala nabídka institutu bezpečnostního inženýrství, který počínaje rokem 1998 umožnil tisk hornicko-geologické řady ve Sdružení požárního a bezpečnostního inženýrství. Jak už bylo uvedeno, vedle možnosti publikování kratších, stránkově omezených příspěvků v řádných číslech, se podařilo vytvořit novou monografickou řadu pro zveřejnění rozsáhlých výsledků, přesahujících často více než 100 stran. Novinkou též bylo a je vydávání odborně blízkých příspěvků sdružených do tématicky orientovaných řádných čísel, které zabezpečují instituty fakulty.

Závěrem je třeba popřát našemu Sborníku, řadě hornicko-geologické, alespoň dalších padesát let existence, aby se v co nejkratší době podařilo realizovat další záměry redakce, které by mimo jiné vedly k tomu, aby časopis byl vydáván pravidelně a se stálým počtem čísel v každém ročníku.

Recenzent: Doc. RNDr. František Staněk, Ph.D., VŠB – TU Ostrava.